

Environmentální etika

teocentrismus

Opakování

- Základní východiska hlubinné ekologie?
- Čím se liší biocentrismus a hlubinná ekologie?
- Vyjmenujte alespoň dva etické principy

Teocentrismus

- Teocentrismus I.
- Erazim Kohák jej nazývá „Etika bázně Boží“
- Základní rysy, podle kterých poznáme teocentrismus:
- Spojení dvou složek – teocentrické a environmentální. Důraz kladen většinou na složku první.
- Je nejstarší environmentální koncepcí – starší než biocentrismus (který je od teocentrismu odvozen) ekocentrismus i hlubinná ekologie.
- Teocentrismus je dnes ve většinové společnosti menšinový, ale dlouhou dobu měl v evropské kultuře dominantní postavení.

Teocentrismus

- Teocentrismus II.
- Odlišnost biocentrismu a teocentrismu:
- Biocentrismus – hodnota života jako taková (vše živé má vnitřní hodnotu, vše živé si je rovno, či v jistém rozsahu rovno)
- Environmentální teocentrismus – hodnota života spočívá v něčem jiném, než je život sám (zde je vidět paradoxní tendence čistého biocentrismu, který toto odmítá, ale většinou se k podobnému závěru dopracuje sám).

Teocentrismus

- Teocentrismus III.
- Odlišnost ekocentrismu a teocentrismu:
- Co mají společného? – nad hodnotou života jednotlivých živých bytostí existuje hodnota nadřazená (život jednotlivých tvorů není to nejdůležitější).
- Co je odlišuje?
- Ekocentrismus – hodnoty nadřazené živým bytostem poznáváme vědecky (biologie a ekologie je zásadní vědní disciplínou s ohledem na skutečné hodnoty)
- Teocentrismus – hodnoty nadřazené živým bytostem jsou mimo tento svět – tedy vědy studující tento svět k nim nemohou říci mnoho podstatného.
- Pokud je ekocentrik zároveň teocentricky orientovaný, tak u něj nalezneme vždy jistý rozpor.

Teocentrismus

■ Teocentrismus IV.

- Teocentrismus stojí na prožitku čehosi přesahujícího člověka (tento prožitek je důležitější než samotná znalost původu prožitku) – je to pocit Boží přítomnosti, Smyslu života – a tento pocit vám v žádném případě nenahradí důkaz Boží existence.
- Teocentrismus zároveň (minimálně skrytě) popírá smysl tohoto světa (je to jen smysl podřízený a neporovnatelný se smyslem světa onoho, ale přestože popírá smysl tohoto světa, využívá tento svět k popisu světa vyššího! – Proto tolik „před-environmentálních“ teocentriků směřovalo k Přírodě, která podle nich dává pocit podobný teocentrickému prožitku přesahu.
- Většina teocentrických autorů bojuje s paradoxem „pozemského vyznání“ – potřeba ukázat nedostatečnost tohoto světa a velikost světa onoho na ukázkách světa tohoto ☺

Teocentrismus

■ Teocentrismus V. – Základní znaky

- Člověk, ale také nic jiného z tohoto světa (ani Příroda, ani příroda, ani ekosystém) není to zásadní (není v Centru).
- Centrum přesto existuje – je to Bůh.
- Příroda obklopující člověka je s Bohem spojená a Bůh se v ní ukazuje – příroda je hora, po které kráčíme (či můžeme kráčet) k Bohu.
- Proto nemůžeme být NAD (s velikým N) přírodou, i když často jsme nad ní – příroda i my jsme na cestě za Bohem – to, že jsme napřed vůbec neznamená, že jsme víc, jsme jen dál na cestě.
- Příroda však sama o sobě hodnotu nemá!
- Její mimořádná hodnota spočívá ve faktu, že umožňuje Bohu ukazovat nám svou velikost řečí, která je větší než všechno intelektuální bohatství co máme.

Teocentrismus

- Teocentrismus VI. – významní teocentrici
- První: sv. František z Assisi (1181-1226)
- Zdroje: Celano: Vita prima, Vita secunda, Bonaventura – Legenda maior, Tiší buřiči boží, sv. František z Assisi.
- Vliv: trobadoři, Petr z Vaux, městské prostředí (otec zbohatlík a městský člověk, velmi bouřlivé mládí)
- Proměna (náznaky, proměna, první skupina).
- V mnohém extrémně moderní (vztah k radosti, pozitivní vztah k tělu (velmi problematické), uznání hodnoty přírody jako bratra, práce jako nástroj boje se zlem) v mnohém středověký (kreativnost, názornost, vztah k hříchu).
- Názory (pozor – nedostatek přímých zdrojů a různé výklady).

Teocentrismus

- Teocentrismus VII. – významní teocentrici
- První: sv. František z Assisi (1181-1226) II.
- Názory (pozor – nedostatek přímých zdrojů a různé výklady).
- Základem je hledání radosti – radost je v chudobě a v tom k čemu nás chudoba přivádí – bratrství – bratrství s naším tělem, bratrství s přírodou, bratrství s ostatními lidmi.
- Bratrství se vším existujícím tady, pod jediným Otcem tam.
- Tolerance – na tu dobu mimořádná – protože všichni jsme hodní i zlobivý bratři a sestry pod jediným Otcem.

Teocentrismus

- Teocentrismus VIII. – významní teocentrici
- Druhý: John Ruskin (1819-1900)
- Zdroje: Duchovní tvůrčí síla, Sézam a lilie, Výklady o umění, Tomu poslednímu.
- Vliv: gotické křesťanství, nová interpretace Nového zákona, socialistické myšlenky (ale pozor – absolutně ne marxistická či anarchistická verze socialismu).
- Bůh je život sám, který se prostřednictvím duchovní tvůrčí síly zmocňuje světa na úkor ducha smrti.
- Nejsou věci živé a mrtvé, jsou jen věci více živé a méně živé. Duch smrti je bytostí s životem rovným právě nule. Kdo mu naslouchá, stává se jím a klesá v hierarchii jsoucna až na tu nejnižší příčku.
- Na počátku Bůh do světa ovládaného duchem smrti vpouští duchovní tvůrčí sílu, která se zmocňuje i nejtěžkopádnější látky a postupně ovládá a zušlechťuje stále větší počet stále „živějších“ částí vesmíru. Tím přivádí duchovní tvůrčí síla božský plán k dokonalosti.

Teocentrismus

- Teocentrismus IX. – významní teocentrici
- Druhý: John Ruskin (1819-1900) II.
- Z právě uvedené koncepce odvozuje Ruskin následující praktické závěry:
- Člověk nestojí v hierarchii jsoucna nejvýše, dokonce ani po Bohu nejvýše.
- Příroda stojí v hierarchii jsoucna velmi vysoko, je chrámem Božím. Lidské výtvořiny stojí mnohem níže a mnoho z nich, například průmysl a peníze, jsou odděleny od ducha smrti jen velmi tence.
- Ničení přírody je přitakáním smrti – tedy něco zásadně špatného a odsouzeníhodného.

Teocentrismus

- Teocentrismus X. – významní teocentrici
- Třetí: Phierre Teilard de Chardin (1881-1955)
- Zdroje: Chut' žít, Místo člověka v přírodě.
- Pozemský život je cesta na horu či v jiném obraze cesta do hlubin moře.
- Člověk je pouze v této cestě výše (či níže) než ostatní živé bytosti, není cílem, ani cestou, ale pouze tím, kdo má v putování náskok.
- Cílem cesty je Bůh, člověk využívá pomoci ostatních a zároveň může pomáhat jim na cestě k Bohu.
- Evoluce je onou cestou k Bohu ve fyzickém slova smyslu.
- Ovšem i evoluce má své limity a poslední fáze výstupu k Bohu se vymknou dosud žitým představám fyzikálního světa.

Naturalistický chybný závěr – George E. Moore

- Jak lze definovat dobré? A lze vůbec dobré definovat?
- Moore – nikoliv a to ze dvou důvodů.
- Důvod A. – dobré není složený pojem – jako například kůň, kterého můžeme definovat řadou vlastností, kterými se vyčerpává. Dobré je spíše jako pojem příjemné – je to cosi nedefinovatelného způsobem jakým definujeme slovo kůň.
- Důvod B. – i slovo příjemné je přirozeným pojmem typu je, je pojem dobrý odlišného druhu – je ne-přirozeným, ne-redukovatelným pojmem.
- Moore: „Pokud jsem tázán, co je dobré? tak moje odpověď zní, že dobré je dobré, a to je celá záležitost. Nebo jestliže jsem tázán, jak definovat dobré? – moje odpověď je, že to nemůže být definováno.
- Vždy se můžeme zeptat – je každá příjemnost dobrá? Je vše co chrání přírodu dobré. Je vše co je založené na lásce dobré? – a odpověď zní ne, ne, ne, dobro není definovatelné jiným pojmem.

Definice dobra

- Pokuste se vytvořit vlastní definici (či algoritmus, který dokáže ukázat na to co je dobré) dobra.

Definice dobra

- Co je základem vaší definice?
- Existují výjimky, kterých se vaše definice netýká?
- Existuje cosi faktického odkazujícího na dobro?